

مکاتب فلسفی

پراگماتیسم، اگزیستانسیالیسم، تحلیلی
و دلالت‌های تربیتی آن

www.kitaboostab.ir

ویژه‌داوطلبان آزمون:

کارشناسی ارشد و دکترای روان‌شناسی و علوم تربیتی

و دیگر علاقه‌مندان

مؤلفان:

دکتر روح اله حسن زاده

احمد طالعی فرد

سروشنامه	طالعی فرد، احمد، ۱۳۴۵ - حسن زاده، روح الله، ۱۳۵۸
عنوان و نام پدیدآور	مکاتب فلسفی پراگماتیسم، اگزیستانسیالیسم، تحلیلی و دلالت‌های تربیتی آن؛ ویژه داوطلبان آزمون کارشناسی ارشد و دکترای روانشناسی و علوم تربیتی و دیگر علاقه‌مندان/مؤلفان احمد طالعی فرد، روح‌اله حسن‌زاده
مشخصات نشر	قم: اقلیم مهر، ۱۳۹۹
مشخصات ظاهری	۲۶۴ ص.
شابک	۹۷۸-۶۲۲-۶۱۹۵۰۸-۹
وضعیت فهرست نویسی: فیا	
یادداشت	نویسنده این کتاب را جلد دوم کتاب «مکاتب فلسفی و نظریه‌های تعلیم و تربیت ویژه داوطلبان آزمون کارشناسی ارشد و دکترای روانشناسی و علوم تربیتی» در نظر گرفته است.
عنوان دیگر	مکاتب فلسفی و نظریه‌های تعلیم و تربیت ویژه داوطلبان آزمون کارشناسی ارشد و دکترای روانشناسی و علوم تربیتی
موضوع	آموزش و پرورش — فلسفه
موضوع	Education -- Philosophy
موضوع	آزمون دوره‌های تحصیلات تکمیلی — ایران
موضوع	Iran -- Graduate Record Examination
موضوع	دانشگاه‌ها و مدارس عالی — ایران — آزمون‌ها
موضوع	Universities and colleges -- Iran -- Examinations
شناسه افزوده	طالعی فرد، احمد، ۱۳۴۵
رده بندی کنگره	LB۱۴۸
رده بندی دیویی	۳۷۰/۱
شماره کتابشناسی ملی	۶۱۱۸۶۷۱

شناسنامه کتاب

مکاتب فلسفی

پراگماتیسم، اگزیستانسیالیسم، تحلیلی و دلالت‌های تربیتی آن
مؤلفان: دکتر روح‌اله حسن‌زاده، احمد طالعی فرد،

ویراستار: احمد طالعی فرد

ناشر: اقلیم مهر، چاپ اول: بهار ۱۳۹۹

شمارگان: ۲۰۰ نسخه

قیمت: ۵۵۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۶۱۹۵۰۸-۹

ISBN 978-622-6195-08-9

9

786226

195089

کلیه حقوق مادی و معنوی اثر متعلق به نویسندگان بوده و نقل مطالب با ذکر منبع بلامانع است.

فهرست مطالب

صفحه	عنوان	صفحه	عنوان
۳۷	معرفت (حقیقت) شناسی جیمز	۷	پیشگفتار
۳۹	عادت از نظر جیمز	۹	فصل اول: مکتب فلسفی پراگماتیسم
۴۰	اراده معطوف به اعتقاد ورزیدن جیمز		و نظریه تربیتی آن
۴۱	ارزش شناسی جیمز	۱۰	مقدمه
۴۲	علم اخلاق جیمز	۱۰	واژه پراگماتیسم
۴۳	مفهوم دین جیمز	۱۳	اصول مکتب پراگماتیسم
۴۴	آموزش و پرورش جیمز	۱۵	مبانی فلسفی مکتب پراگماتیسم
۴۴	تربیت از نظر جیمز	۱۵	الف) مبانی هستی شناختی
۴۴	برنامه درسی از نظر جیمز	۱۹	ب) مبانی انسان شناسی
۴۵	معلم از نظر جیمز	۲۰	ج) مبانی معرفت شناختی
۴۶	جان دیویی (۱۸۵۹ - ۱۹۵۲)	۲۰	د) مبانی ارزش شناختی
۴۶	ریشه های نظریات تربیتی جان دیویی	۲۱	دیدگاه های تربیتی پراگماتیسم
۴۸	آثار فلسفی و تربیتی دیویی	۲۱	الف) تربیت و اهداف آن
۴۹	فلسفه دیویی	۲۱	ب) روش های تعلیم و تربیت
۵۲	انسان شناسی دیویی	۲۲	ج) برنامه درسی
۵۳	معرفت شناسی دیویی	۲۳	نقد مکتب پراگماتیسم
۵۵	ارزش شناسی (اخلاق) دیویی	۲۳	نقاط مثبت مکتب پراگماتیسم
۵۹	کارآمدی علم و فناوری دیویی	۲۴	نقاط منفی مکتب پراگماتیسم
۶۰	آموزش و پرورش (تعلیم و تربیت) دیویی	۲۷	پیشگامان فلسفه تربیتی پراگماتیسم
۶۲	اهداف تعلیم و تربیت دیویی	۲۸	چارلز ساندرس پیرس
۶۴	اصول آموزش و پرورش دیویی	۲۹	پراگماتیسم پیرس
۶۵	مراحل تربیت دیویی	۳۰	نظریات معنای پیرس
۶۶	برنامه درسی دیویی	۳۲	نظریات اخلاقی پیرس
۶۸	روش تدریس (حل مسأله) دیویی	۳۳	نظریات تربیتی پیرس
۷۰	مدارس قدیم دیویی	۳۳	نظریات مذهبی پیرس
۷۱	مدرسه آزمایشگاهی دیویی	۳۴	ویلیام جیمز (۱۸۴۲ - ۱۹۱۰)
۷۳	جایگاه معلم دیویی	۳۴	فلسفه پراگماتیسم جیمز
۷۵	جایگاه دانش آموز دیویی	۳۶	جهان شناسی جیمز
۷۵	شباهت ها و تفاوت های نظرات چارلز پیرس، ویلیام جیمز و جان دیویی		

عنوان صفحه

فصل دوم: کتب فلسفی	
اگزیتانسیالیسم	۷۹
و دلالت‌های تربیتی	
مقدمه	۸۰
فیلسوفان اگزیتانسیالیست	۸۳
تعریف اگزیتانسیالیسم	۸۳
اصول مکتب اگزیتانسیالیسم	۸۴
مبانی فلسفی اگزیتانسیالیسم	۹۱
الف) مبانی هستی‌شناختی	۹۱
ب) مبانی انسان‌شناختی	۹۲
ج) مبانی معرفت‌شناختی	۹۴
د) مبانی ارزش‌شناختی	۹۵
انواع فیلسوفان اگزیتانسیالیست	۹۶
الف) اگزیتانسیالیست‌های دینی و مذهبی	۹۶
ب) اگزیتانسیالیست‌های غیرمذهبی	۱۰۶
دلالت‌های تربیتی اگزیتانسیالیسم	۱۱۰
الف) فلسفه تعلیم و تربیت	۱۱۲
ب) اهداف تعلیم و تربیت	۱۱۴
ج) روش‌های تعلیم و تربیت	۱۱۷
د) محتوا و برنامه درسی تعلیم و تربیت	۱۱۹
کلاس درس باز	۱۲۱
نقد و ارزیابی مکتب اگزیتانسیالیسم	۱۲۳
فصل سوم: فلسفه تحلیلی	۱۲۷
و دلالت‌های تربیتی آن	
مقدمه	۱۲۸
خاستگاه‌های فلسفه تحلیلی	۱۲۹
الف) خاستگاه‌های فلسفه تحلیلی از نظر مایکل دامت	۱۲۹
ب) خاستگاه‌های فلسفه تحلیلی از نظر گلاک و دیگران	۱۳۰
تعریف فلسفه تحلیلی	۱۳۳

عنوان صفحه

طبقه‌بندی فیلسوفان تحلیلی	۱۳۵
الف) فیلسوفان مکتب کمبریج	۱۳۵
ب) فیلسوفان مکتب (حلقه) وین	۱۳۵
ج) فیلسوفان مکتب آکسفورد	۱۳۵
الف) فیلسوفان مکتب کمبریج	۱۳۶
۱) فرگه؛ بنیان‌گذار فلسفه تحلیلی	۱۳۶
۲) جرج ادوارد مور	۱۴۰
۳) برتراند راسل	۱۴۵
۴) لودویگ ویتگنشتاین متقدم	۱۴۹
ب) فیلسوفان پوزیتیویسم منطقی یا مکتب (حلقه) وین	۱۵۷
ریشه‌های پوزیتیویسم	۱۵۹
پوزیتیویسم منطقی و متافیزیک	۱۶۱
پوزیتیویسم منطقی و معرفت‌شناسی	۱۶۲
مبانی پوزیتیویسم منطقی	۱۶۴
وظیفه فلسفه از نظر پوزیتیویسم منطقی	۱۶۸
نقد پوزیتیویسم منطقی	۱۷۱
گذر از پوزیتیویسم منطقی به فلسفه تحلیل زبانی	۱۷۵
ج) فیلسوفان مکتب آکسفورد	۱۷۶
۱) ویتگنشتاین متأخر	۱۷۷
۲) گیلبرت رایل	۱۸۵
فواید، نتایج و پیامدهای فلسفه تحلیلی	۱۹۲
فلسفه تحلیلی تعلیم و تربیت	۱۹۳
اهداف، روش‌ها و برنامه درسی در فلسفه تحلیلی تعلیم و تربیت	۲۰۷
نقدی بر فلسفه تحلیلی تعلیم و تربیت	۲۱۱
فصل چهارم: مجموعه آزمون‌های مؤلفان، آزمون‌های کارشناسی ارشد و دکترای به پیوست پاسخ‌نامه‌ها	۲۱۵
منابع و مآخذ	۲۵۸

«فلسفه گذرگاهی بسیار رفیع به سوی قلّه‌های ناگشوده بشر است»

شوپنهاور

پیشگفتار

کتاب حاضر، جلد دوم از کتاب «مکاتب فلسفی و نظریه‌های تعلیم و تربیتی آن» می‌باشد که به حول و قوه الهی بعد از سه سال که از چاپ جلد اول آن گذشت، به زیور طبع آراسته شد. در این جلد، مانند جلد اول، به بررسی سه مکتب فلسفی دیگر، یعنی پراگماتیسم، اگزیستانسیالیسم و فلسفه تحلیلی و نظریه‌های تعلیم و تربیتی آن، پرداخته‌ایم.

در فصل اول که درباره مکتب فلسفی پراگماتیسم و نظریه تربیتی آن است، ابتدا اصول مکتب پراگماتیسم و سپس مبانی هستی‌شناختی، انسان‌شناسی، معرفت‌شناختی و ارزش‌شناختی فلسفی مکتب پراگماتیسم بیان گردیده است. در ادامه دیدگاه‌های تربیتی این مکتب شامل اهداف، روش‌ها و برنامه درسی ارائه شده است. در ادامه نقدهای وارد بر این مکتب ذکر شده و در انتها پیشگامان فلسفه تربیتی پراگماتیسم چارلز ساندرس پیرس، ویلیام جیمز و جان دیویی و نظرات آنها توضیح داده شده است.

فصل دوم به بحث درباره مکتب فلسفی اگزیستانسیالیسم و دلالت‌های تربیتی آن می‌پردازد. ابتدا اصول و سپس مبانی هستی‌شناختی، انسان‌شناسی، معرفت‌شناختی و ارزش‌شناختی این مکتب بیان گردیده است. در ادامه نظرات فیلسوفان اگزیستانسیالیست دینی و مذهبی مانند سورن کی یرکگارد، کارل تئودور یاسپرس، مارتین بابر، گابریل مارسل و پل تیلیش و اگزیستانسیالیست‌های غیرمذهبی مانند ژان پل سارتر، مارتین هایدگر و موریس مرلوپونتی توضیح داده شده و در انتها نقدهای وارد بر این مکتب بیان گردیده است.

فصل سوم به بحث درباره فلسفه تحلیلی و دلالت‌های تربیتی آن می‌پردازد. ابتدا خاستگاه‌های فلسفه تحلیلی از نظر دامت و گلاک و دیگران بیان شده و در ادامه طبقه‌بندی‌های فیلسوفان این مکتب:

الف) فیلسوفان مکتب کمبریج، مانند فرگه؛ بنیان گذار فلسفه تحلیلی، جرج ادوارد مور، برتراند راسل و لودویگ ویتگنشتاین متقدم با نظریه تصویری زبان؛

ب) فیلسوفان حلقه وین مانند موریتس شلیک و ردولف کارنپ و نقدهای وارد بر آنها
ج) فیلسوفان مکتب آکسفورد مانند ویتگنشتاین متأخر با نظریه بازی‌های زبانی، گیلبرت رابل و سِر آلفرد آیر ذکر گردیده و در ادامه فیلسوفان تحلیلی تعلیم و تربیت مانند ریچارد پیترز، ایزرائیل شفلر و ولفگانگ برزینکا و اهداف، روش‌ها و برنامه درسی در فلسفه تحلیلی تعلیم و تربیت توضیح داده شده است و در انتها نقدی بر فلسفه تحلیلی تعلیم و تربیت بیان شده است.

فصل چهارم هم شامل مجموعه آزمون‌های مؤلفان، آزمون‌های کارشناسی ارشد و دکترای سال‌های قبل به همراه پاسخ آن‌ها می‌باشد. این فصل برای آزمایش میزان آموخته‌های فراگیران می‌تواند مورد استفاده قرار گیرد.

از نکات مثبت این کتاب آن است که در تهیه آن از کتاب‌های مرجع و شناخته شده و معروف این رشته و همچنین مقالات وزین علمی، پژوهشی استفاده گردیده تا غنای کار بیشتر شده و داوطلبان و دانشجویان به جای مطالعه کتاب‌های مختلف و صرف وقت زیاد، این کتاب را یک بار مطالعه کرده و در وقت و هزینه‌ها صرفه‌جویی نمایند.

کتاب حاضر در برگیرنده مطالب اساسی درس مکاتب فلسفی و آرای تربیتی بوده و قابلیت استفاده در مقطع کارشناسی و ارشد به عنوان کتاب درسی را نیز دارد. همچنین در پایان هر مکتب فلسفی و نظریه‌های تربیتی آن، دو نوع سوالات تستی مختلفی آورده شده که شامل سوالات تستی طبقه‌بندی شده آزمون کارشناسی ارشد سال‌های ۱۳۷۵ تا ۱۳۹۸ می‌باشد و دیگری سوالات تستی که از متن استخراج شده و می‌تواند برای داوطلبان و دانشجویان کارشناسی ارشد (رشته روان‌شناسی و علوم تربیتی) و حتی داوطلبان مقطع دکترای رشته فلسفه تعلیم و تربیت مفید واقع شود.

با آرزوی موفقیت

روح اله حسن زاده

احمد طالعی فرد

بهار ۱۳۹۹